

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนโอหังมาจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโก จังหวัดกิฟุ ประเทศญี่ปุ่น

ภัทรา แจ่มใจเจริญ

สาขาญี่ปุ่นศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนโอหังมาจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโก จังหวัดกิฟุ ประเทศญี่ปุ่น การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่ มีนาคม ค.ศ. 2013 - มกราคม ค.ศ. 2015 รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยมุ่งศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอหังมาจิ

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนโอหังมาจิส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลัก 3 ประการ 1) การขยายการรับรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมในชุมชน 2) การสร้างระบบในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชุมชน 3) การเปลี่ยนผ่านจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมหาชน (Mass Tourism) สู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนโอหังมาจิมีประสิทธิผลที่ดีในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยพิจารณาจากความสามารถในการขยายขอบเขตการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรม ทั้งในด้านความเป็นของแท้ (Authenticity) และความสมบูรณ์ของลักษณะรวม (Integrity) อีกทั้งสามารถกระจายผลประโยชน์ให้กับชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนมีการศึกษาและทบทวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากผลกระทบที่เกิดขึ้นทุกปีเพื่อป้องกันปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มรดกวัฒนธรรม ชุมชนโอหังมาจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโก

**Cultural Tourism Management;
A case study of Ogimachi Community, Shirakawa Village,
Gifu Prefecture, Japan**

Pattra Jangjaicharoen*

Department of Japanese, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This research paper aims at studying cultural tourism management in the Ogimachi Community, Shirakawa-go Village, Gifu Prefecture, Japan. This research conducted documentary research and field observation 4 times during March 2013, to January 2015. The informants are the key people who are involved in cultural tourism management in the Ogimachi community.

The study found that from the development of cultural tourism management in the Ogimachi Community the results are in three key of areas of change; 1) Having a wider scope of cultural heritage recognition, 2) Setting the community-based system for cultural heritage conservation, and 3) The transition from mass tourism to cultural tourism. As a result, cultural tourism management in the Ogimachi Community is efficient. They have extended the scope of safeguarding cultural heritage values both in the dimension of their authenticity and their integrity. Moreover, the Ogimachi Community can distribute the benefits to local people through the tourism activities. They study and review their cultural tourism management annually in order to prevent negative impacts and increase the efficiency of cultural heritage conservation and its sustainable development.

Keywords: Cultural Tourism, Cultural Heritage, Ogimachi Community, Shirakawa-go Village

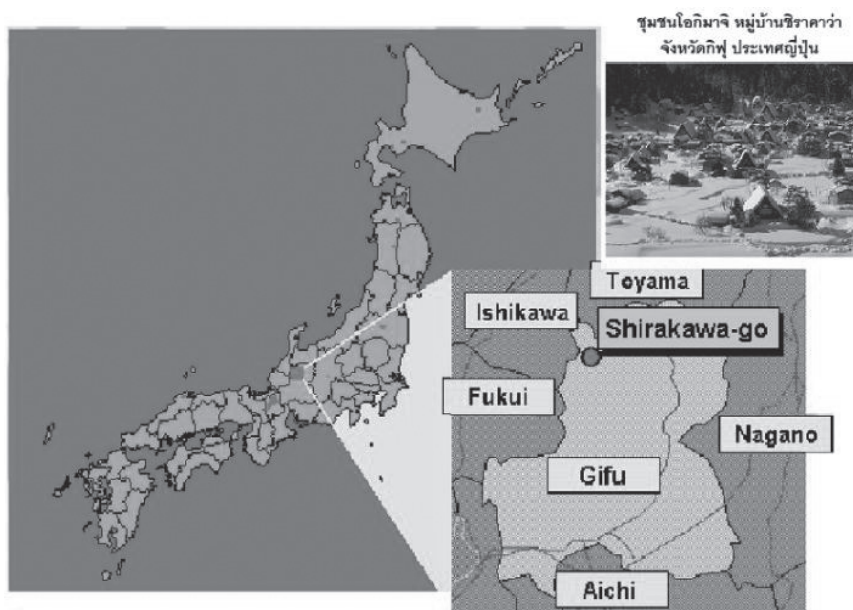
* Corresponding author's email: patti_mai@hotmail.com

บทนำ

ชุมชนโอฮิมาจิ (荻町集落) เป็นชุมชนขนาดเล็กประกอบไปด้วยประชากรจำนวน 606 คน 157 ครัวเรือน (สำรวจในปี ค.ศ. 2007 อ้างใน 麻生美希, 2010 p. 4) ตั้งอยู่ในหมู่บ้านชิราคาวาโก เขตโอโนะ จังหวัดกิฟุ ภาคกลางของประเทศญี่ปุ่น (中部地方) เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่นซึ่งรู้จักกันในนาม หมู่บ้านชิราคาวาโก หมู่บ้านมรดกโลก ชุมชนแห่งนี้มีชื่อเสียงในการอนุรักษ์กลุ่มบ้านทรงกัซโซซุริ『合掌造り家屋』(บ้านทรงพนมมือ: ผู้แปล) ซึ่งได้รับการยอมรับจาก

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO: จากนั้นไปเรียก องค์การยูเนสโก) ว่าเป็นชุมชนที่มีกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล (Outstanding Universal Value) ในการเป็นตัวแทนวัฒนธรรม และเป็นสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต การตั้งรกรากของชาวญี่ปุ่นในอดีต จนได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในปี ค.ศ. 1995 ร่วมกับชุมชนโอโนะกุระ (相倉集落) และชุมชนซูกานูมะ (菅沼集落) ซึ่งตั้งอยู่บริเวณโกะคายามะ จังหวัดโทยามะ

ภาพที่ 1 แผนที่ตั้งของชุมชนโอฮิมาจิ หมู่บ้านชิราคาวาโก

ที่มา: Shirakawa-go Tourist Association (2014)

ความโดดเด่นในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิมิจินั้น คือการจัดการการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลักในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและนำเสนอมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนจะสามารถอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม อาทิ กลุ่มบ้านทรงกัซโซซุริ (จากนี้ไปเรียกบ้านทรงกัซโซ) ซึ่งเป็นตัวแทนภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชาวนา ชุมชนยังสามารถเชื่อมโยงในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นพร้อมกับมรดกวัฒนธรรมนั้น เช่น การเลี้ยงไหม การทำกระดาษญี่ปุ่น ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนของชุมชนในสมัยเอโดะ ชุมชนสามารถใช้กิจกรรมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในการสร้างงานให้กับชาวบ้านในปัจจุบัน เช่น การเปิดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การอนุรักษ์เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันของชุมชน

ชุมชนเริ่มต้นจัดการการท่องเที่ยวโดยในช่วงทศวรรษที่ 1960 เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นต่างพากันย้ายถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพในเมืองใหญ่ หมู่บ้านชิราคาวาโกะที่เคยมีประชากรอาศัยอยู่ 332 ครัวเรือน แต่ในปี ค.ศ. 1965 ประชากรในหมู่บ้านลดลงเหลือเพียง 192 ครัวเรือน กล่าวคือ ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ประชากรในหมู่บ้านลดลงร้อยละ 42 (楊潔, 2006, p. 128) อีกทั้งชุมชนโอฮิมิจิได้เล็งเห็นวิกฤติของการละทิ้งบ้านทรงกัซโซเนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป และความยากในการบำรุงรักษาเนื่องจากความขาดแคลนทรัพยากรในการซ่อมบำรุงบ้านทรงกัซโซ ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงร่วมมือกันอนุรักษ์ชุมชน โดยในปี ค.ศ. 1971 มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ ชุมชนโอฮิมิจิ หมู่บ้านชิราคาวาโกะ หรือที่เรียกว่า “กลุ่มอนุรักษ์” (白川郷荻町集落の自然環境を守る会: 守る会) และได้กำหนดธรรมนูญหมู่บ้านขึ้นว่า “ไม่ขาย ไม่ปล่อยเช่า ไม่ทำลาย” บ้านทรงกัซโซ พื้นที่เพาะปลูก

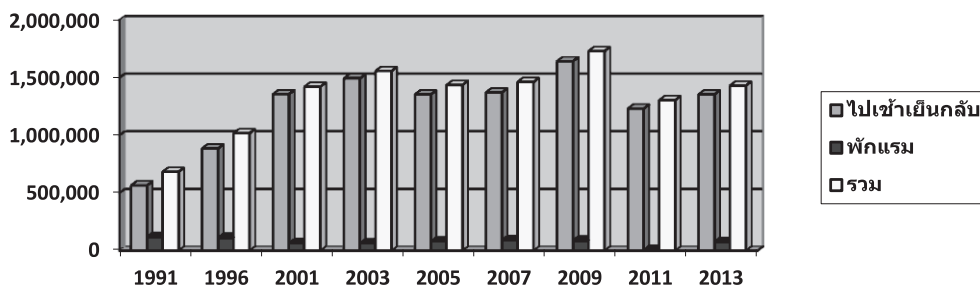
และป่าไม้บนภูเขา จากจุดเริ่มต้นนี้ส่งผลให้ชุมชนโอฮิมิจิสามารถรักษากลุ่มบ้านทรงกัซโซไว้ได้มากที่สุดในประเทศญี่ปุ่น เป็นจำนวน 60 หลัง และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนได้เป็นอย่างดี (Saito and Inaba, 1996 p. 49) ด้วยความโดดเด่นในการอนุรักษ์นี้ จึงสร้างเสน่ห์ให้กับชุมชนและทำให้ชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง จนในเวลาต่อมา ชุมชนได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

การท่องเที่ยวนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนาชุมชนและสร้างรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเริ่มต้นจากการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมชุมชน จากนั้น ชาวบ้านได้ค้นพบคุณค่าและความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมของตน จึงเกิดการนำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวและได้รับการยืนยันคุณค่านั้นโดยรับการเสนอชื่อและได้รับการพิจารณาให้มีรายชื่ออยู่ในบัญชีมรดกโลกและความเป็นที่นิยมแก่นักท่องเที่ยว อีกด้าน กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อชุมชนด้วยเช่นกัน เช่น ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหาการคมนาคมติดขัด ปัญหาการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัวของชาวบ้าน และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (白川村, 2013) จากภัยคุกคามเหล่านี้ ชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความกังวลต่อความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ในค.ศ. 2012 อิโคโมส ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปรึกษาให้กับองค์การยูเนสโกในเรื่องการตรวจสอบมรดกโลกภายในประเทศญี่ปุ่น ได้ส่งหนังสือแสดงความคิดเห็นไปยังหมู่บ้านชิราคาวาโกะถึงปัญหาการลักลอบสร้างที่จอดรถโดยภาคเอกชนในชุมชนโอฮิมิจิ ว่าเป็นภัยคุกคามต่อการอนุรักษ์พื้นที่มรดกโลก และแจ้งเตือนทางหมู่บ้านว่า หากไม่มีการปรับปรุงแก้ไข อาจต้องเสนอชื่อเข้าในบัญชีมรดกโลกที่อยู่ในภาวะอันตราย (日本経済新聞電子版, 2012)

พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโอฮิมิจิตลอดกว่า 50 ปีนั้น ชุมชนโอฮิมิจิเรียนรู้ที่จะสร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาชุมชนจากการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน ชุมชนไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ในการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการท่องเที่ยว และมีแนวทางในการจัดการกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ผลจากการศึกษาพบว่า ความใส่ใจต่อการแก้ไขปัญหาผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ชุมชนโอฮิมิจิประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ โดยพิจารณาได้จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 ชุมชนมีนักท่องเที่ยวมาเยือนมากกว่า 1,200,000 คนทุกปี (白川村産業課, 2016)

อย่างไรก็ตาม จะมีช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวบางลงบ้างในปี ค.ศ. 2004 และ ค.ศ. 2005 ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจาก การจัดการแข่งขันโอลิมปิกที่เมืองเอเธนส์ ในปี ค.ศ. 2004 และการจัดงานเวิลด์เอ็กซ์โปที่จังหวัดไอจิ (愛知県) ในปี ค.ศ. 2005 เป็นต้น (白川村産業課, 2016) ท่ามกลางการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวทั้งในประเทศญี่ปุ่น และต่างประเทศ ชุมชนโอฮิมิจิถือเป็นชุมชนที่สามารถรักษาสถานการณ์นักท่องเที่ยวได้ดีเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งมรดกวัฒนธรรมอื่นๆ ที่ถึงแม้จะได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลกแต่ก็ไม่สามารถเพิ่มหรือมีผลต่อการรักษาสถานักท่องเที่ยวได้ เช่น มรดกโลกอิวามิกินซัง (石見銀山世界遺産) สมบัติวัฒนธรรมเมืองหลวงเก่านารา (古都奈良の文化財) เป็นต้น (竹野純也、平山洋介, 2009 p. 463)

ภาพที่ 2 กราฟแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวของชุมชนโอฮิมิจิ

ที่มา: 白川村産業課 (2016)

จากความสำคัญข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชุมชนโอฮิมิจิสามารถรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้นอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไว้ในสภาพที่ดี โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างสิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมอนุรักษ์และสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

บทความวิจัยนี้ จะนำเสนอการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนโอฮิมิจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโก จังหวัดกิฟุ ประเทศญี่ปุ่น ใน 3 หัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิมิจิ
- 2) แนวทางในการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิมิจิ และ
- 3) การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวของชุมชนโอฮิมิจิ

เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในชุมชนโอฮิมิจิหลังจากมีการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่วันที่ 22 - 23 มีนาคม ค.ศ. 2013 วันที่ 14 - 22 ตุลาคม ค.ศ. 2013 วันที่ 29 - 30 ธันวาคม ค.ศ. 2014 วันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 2015 โดยมุ่งศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิมิจิ

1. พัฒนาการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิมิจิ

การพัฒนาชุมชนโอฮิมิจิจากชุมชนเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในระดับโลกได้นั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้ ความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชนและภาคส่วนต่างๆ โดยอาจแบ่ง

พัฒนาการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็น 3 ช่วงดังต่อไปนี้

1.1 การเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (1955-1970)

ในช่วงเริ่มต้นของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนนี้ เกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัยหลักคือ 1) การลดลงอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรและบ้านทรงกัซโซในบริเวณโดยรอบ (楊潔, 2006 p. 128) 2) การสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าและการสร้างแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณโดยรอบ (合田昭二, 有本信昭, 2003 p. 22) และ 3) การซื้อค่านายหน้าของบ้านทรงกัซโซจากนักวิชาการและรัฐบาลท้องถิ่น (麻生美希, 2010 p. 28) ทำให้ชาวบ้านที่ขาดรายได้และแรงงานในการทำเกษตรกรรมหันมาเปิดบ้านเป็นที่พักรับรองให้กับคนงานต่างถิ่นที่เดินทางเข้ามาสร้างเขื่อน ขณะเดียวกัน ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้วิธีในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจากเมืองที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง โดยมีการตั้งธรรมเนียมหมู่บ้านว่า “ไม่ขาย ไม่ปล่อยเช่า ไม่ทำลาย” บ้านทรงกัซโซและสภาพแวดล้อมโดยรอบ (楊潔, 2006 p. 128) ในช่วงเวลานี้ ชาวบ้านเริ่มต้นพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการเปิดบ้านพักของตนเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.2 การพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว (1970-2000)

ต่อมา ชุมชนโอฮิมิจิได้ลงรายละเอียดในการพัฒนาการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวแต่เป็นการดำเนินงานโดยแยกส่วนกัน ในส่วนของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมนั้น มีการจัดระเบียบมรดกวัฒนธรรมชุมชนโดยใช้ระบบการอนุรักษ์กลุ่มอาคารประเพณีที่มีความสำคัญ (伝統的建造物群保存地区:伝建制度) (จากนี้ไปเรียก ระบบเดงเคง ตามการทับศัพท์ชื่อย่อในภาษาญี่ปุ่น) ซึ่งเป็นระบบการอนุรักษ์ที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์กลุ่มอาคารที่มีความสำคัญทางประเพณีและภูมิทัศน์

วัฒนธรรมภาพรวมของย่าน (文化庁, 2014) ยังมีการกำหนดระเบียบเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ การอนุรักษ์ที่นา และทางน้ำ เป็นต้น (麻生美希, 2010 p. 48) มีการควบคุมการติดป้ายแนะนำร้านค้าและบ้านพักในชุมชน เพื่อความเป็นระเบียบและรักษามูลค่าทัศนียภาพของชุมชนในภาพรวม

ในส่วนของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากทางรัฐบาลในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับการรถไฟญี่ปุ่น (羽生冬佳, 2011 p. 143) และการพัฒนาสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมเข้า-ออกชุมชน (合田昭二, 有本信昭, 2003 p. 88) อีกทั้งมีการส่งเสริมในการเสนอชื่อชุมชนให้เป็นหนึ่งในมรดกโลกทางวัฒนธรรม ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนโอฮิมิจิเติบโตอย่างรวดเร็ว ชาวบ้านเกิดความสนใจในธุรกิจการท่องเที่ยว เกิดการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น มีการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เช่น การจัดแสดงไฟในฤดูหนาว ประเพณีโคโนโรคุในฤดูใบไม้ร่วง เป็นต้น จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวของหมู่บ้านชิราคาวาโกะนั้น พบว่า 30 ปีแห่งการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนี้ ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 50 เท่าตัว (白川村産業課, 2016)

การจัดการการท่องเที่ยวในช่วงนี้ถือเป็นความสำเร็จอย่างมากในเชิงปริมาณ แต่ในทางคุณภาพนั้น ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างมาก ชุมชนพบกับปัญหาขยะ ปัญหาความแออัดในชุมชน ปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาการฉ้อโกงข้อบังคับที่มากเกินไป เป็นต้น (麻生美希, 2010 p. 48) ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านในชุมชนทบทวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกัน

1.3 การทบทวนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2000-ปัจจุบัน)

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังการได้รับเลือกให้มีชื่ออยู่ในบัญชีมรดกโลกในช่วงค.ศ. 1995 ส่งผลให้ชุมชนกลับมาทบทวนเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนใหม่ โดยมุ่งเน้นที่คุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยวมากกว่าปริมาณ (麻生美希, 2010 p. 51) มีการเริ่มต้นจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวโดยการจำกัดจำนวนรถโดยสารขนาดใหญ่และมีการสร้างระบบการจองที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นหมู่คณะ อีกทั้ง มีการขึ้นราคาที่จอดรถเพื่อนำรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาสนับสนุนการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในชุมชน เป็นต้น (財団法人世界遺産白川郷合掌造り保存財団, 2007 p. 5) นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนที่เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนและวิดีโอแนะนำมรดกทางวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยมูลนิธิเพื่อการอนุรักษ์บ้านทรงกัสโซชิสุริหมู่บ้านมรดกโลกชิราคาวาโกะ (จากนี้ไปเรียก มูลนิธิบ้านทรงกัสโซ) และมีการแจกจ่ายวิดีโอนี้ให้กับรถโดยสารที่มุ่งหน้าเข้าชุมชน (การสัมภาษณ์ 稔下目, 2013) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำมรดกวัฒนธรรมของชุมชนให้นักท่องเที่ยว และขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามระเบียบของชุมชนเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้าน

ในช่วงเวลาการทบทวนกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนนี้ ชาวบ้านได้เรียนรู้การสร้างกลไกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ มีการพูดคุยถึงปัญหาการหาแนวทางการแก้ไขโดยจัดการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกันทุกเดือน มีการสร้างข้อตกลงและการวางแผนร่วมกันในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. แนวทางในการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิงมาจิ

ในการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิงมาจินั้น ชุมชนให้ความสนใจกับการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งการนำเสนอมรดกวัฒนธรรมในชุมชนทั้งที่จับต้องได้และไม่ได้ เพื่อสร้าง “อุปสงค์การท่องเที่ยว” เช่นการนำเสนอบ้านทรงกัซโซซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก อีกทั้งมีการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาควบคู่กับการใช้บ้านทรงกัซโซในอดีตให้นักท่องเที่ยวสามารถมีประสบการณ์ทางวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ชุมชนยังให้ความสำคัญในการจัดการ “อุปทานเพื่อการท่องเที่ยว” ทั้งองค์ประกอบในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคเพื่อการท่องเที่ยว รวมไปถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชน

จากการศึกษาสภาพการจัดการมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจากเอกสารรายงานผลการวิจัยการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของเขตโอฮิงมาจิ หมู่บ้านชิราคาวาโก จังหวัดกิฟุ (『岐阜県・白川村荻町地区における文化遺産マネジメントに関する研究』) ของสถาบันสถาปัตยกรรมศาสตร์ญี่ปุ่น (日本建築学会) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 จนถึงปี ค.ศ. 2009 เอกสารรายงานแผนแม่บทการจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรมหมู่บ้านชิราคาวาโก ปี ค.ศ. 2010 (白川村, 2010) และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ข้อมูลสมบัติมรดกวัฒนธรรมหมู่บ้านชิราคาวาโก ปี ค.ศ. 2015 (白川村役場, 2015) พบว่า ชุมชนมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเช่น กลุ่มนักวิชาการ บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น ในการจัดการทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว มีการสร้างเครื่องมือต่างๆ เพื่อจัดการทรัพยากรเหล่านั้น รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1 และภาพที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอฮิงมาจิ

#	ทรัพยากรชุมชน		หน่วยงานที่รับผิดชอบ				วิธีการและเครื่องมือในการจัดการ			
	ประเภท	รายการ	ชุมชน	NPO	รัฐ	ธุรกิจ	คู่มือ ¹	กฎหมาย	งานวิจัย ²	กองทุน ³
1	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้	อาคารที่มีความสำคัญ	● ⁵	●	●	●	o ⁶	o	O	O
2		ภูมิทัศน์วัฒนธรรม	●	●	●	●	Δ ⁷	Δ	O	o
3	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	ประเพณีและศิลปะท้องถิ่น	●	●	●	●	Δ	Δ	Δ	Δ
4		ภูมิปัญญาและวิถีชีวิต	●	●	●	●	Δ	x	Δ	Δ
5		ประวัติศาสตร์	●	●	●	●	x	x	Δ	Δ

¹ คู่มือ เป็นระบบสังคมตามประเพณีในการแบ่งงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบในการดูแลความเรียบร้อยในชุมชน

² งานวิจัย เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการบันทึกข้อมูล นำเสนอกรอบและแนวทางในการจัดการทรัพยากรในชุมชน

³ กองทุน เกิดจากข้อตกลงของชุมชนในการจัดสรรงบประมาณของชุมชนเพื่อดำเนินการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว

⁴ มรดกวัฒนธรรมคือ ทรัพยากรชุมชนที่มีคุณค่าในการเป็นหลักฐาน หรือมีคุณค่าร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชน

⁵ ● หมายถึง การที่หน่วยงานนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ

⁶ O หมายถึง มีระบบการจัดการ คัดกรองให้คงอยู่ในสภาพดี และ มีการบังคับใช้ในทุกส่วน

⁷ Δ หมายถึง มีระบบการจัดการ และ มีการบังคับใช้เพียงบางส่วน

ตารางที่ 1 ภาพรวมการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอหังมาจิ (ต่อ)

#	ทรัพยากรชุมชน		หน่วยงานที่รับผิดชอบ				วิธีการและเครื่องมือในการจัดการ			
	ประเภท	รายการ	ชุมชน	NPO	รัฐ	ธุรกิจ	คู่มือ ¹	กฎหมาย	งานวิจัย ²	กองทุน ³
6	สิ่งดึงดูดเพื่อ	เส้นทางเดินเที่ยว	●	●	●	●	Δ	Δ	Δ	Δ
7	การท่องเที่ยว	จุดชมวิว	●	●	●	●	Δ	x	Δ	Δ
8		พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	●	●	●	●	Δ	Δ	Δ	Δ
9		กิจกรรมพิเศษ	●	●	●	●	o	x	Δ	Δ
10	สิ่งอำนวยความสะดวก	ที่พัก	●	●	●	●	Δ	Δ	Δ	Δ
11	ความสะดวก	ร้านค้า	●	●	●	●	Δ	Δ	Δ	x
12		ห้องน้ำสาธารณะ	●	-	●	●	o	x	x	o
13		ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว	●	●	●	●	o	x	Δ	o
14		แผนที่ท่องเที่ยว	●	●	●	●	Δ	x	Δ	o
15		Wi-fi	●	-	●	●	Δ	x	x	o
16		รถโดยสารเข้าออก	-	-	●	●	Δ	x	Δ	o
17	ท่องเที่ยว	ที่จอดรถ	●	●	●	●	Δ	x	Δ	o

ที่มา: 白川村 (2010), 白川村役場 (2015), 佐藤睦美, 西山徳明, 麻生美希 (2007)

จากตารางที่ 1 ภาพรวมการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนโอหังมาจิ พบว่า กลุ่มอาคารที่มีความสำคัญทางประเพณีซึ่งเป็นกายภาพของชุมชนนั้น ได้รับการจัดการทั้งในฐานะมรดกวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ มีการผสมผสานเครื่องมือต่างๆ และได้รับความร่วมมือทั้งจากชาวบ้านในชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการอนุรักษ์ ส่งผลให้กลุ่มอาคารได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดี อนึ่ง ยังมีบางองค์ประกอบทางวัฒนธรรมไม่ได้ถูกคุ้มครองทางกฎหมายและไม่ได้ถูกสื่อสารหรือ

นำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยว จึงไม่มีหลักประกันสำหรับการคงอยู่ของมรดกวัฒนธรรมเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม ชุมชนมีระดับในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวสูง โดยจากการสำรวจชุมชนและการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ มรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ และเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทบทวนปัญหาและการวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

รัฐบาลประเทศญี่ปุ่น

- กระทรวงคมนาคม
- กรมส่งเสริมการท่องเที่ยว
- กระทรวงเกษตรฯ
- กรมวัฒนธรรม

ภาคธุรกิจ

- การท่องเที่ยว
- บริษัทท่องเที่ยว
- บริษัทขนส่ง
- กลุ่มธุรกิจของปลีก
- กลุ่มธุรกิจอาหาร
- กลุ่มธุรกิจโรงแรมนอกชุมชน

อุปสงค์ การท่องเที่ยว

- การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน
- สหกรณ์ของที่ระลึกหมู่บ้านชิราคาว่าโก
- สมาคมการท่องเที่ยวหมู่บ้านชิราคาว่าโก

อุปทาน การท่องเที่ยว

- การสร้างจุดดึงดูดการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก
- สหกรณ์ร้านอาหารและเครื่องดื่ม
- สหกรณ์เพื่อการอนุรักษ์บ้านกัชโซ
- กลุ่มชิราคาว่าอิซึกิ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

- ICOMOS
- National Trust
- กลุ่มนักวิชาการ
- ที่ปรึกษาด้านการอนุรักษ์กลุ่มอาคารประเพณี
- ที่ปรึกษาด้านภูมิทัศน์ชุมชน

เครื่องมือในการจัดการ

- คู่มือ: ระบบสังคมตามประเพณี
- กฎหมายและข้อบังคับ
- การสำรวจและงานวิจัย
- การสร้างข้อตกลงเพื่อสานผลประโยชน์

ชาวบ้านชุมชนโอหิมิจาจิ

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของชุมชนในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม คือการอนุรักษ์ระบบสังคมและโครงสร้างสังคมตามประเพณีที่ทำให้เกิดมรดกวัฒนธรรมขึ้นในชุมชน โดยในช่วงสมัยเอโดะ ชุมชนโอฮิงาจิมีการแบ่งกลุ่มในการทำงานร่วมกันในชุมชน เรียกว่า คุมิ (組) (จากนี้ไปเรียกระบบการทำงานร่วมกันในสังคมตามประเพณีว่า ระบบคุมิ) เป็น 7 กลุ่ม (7組) ตามเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยแต่ละคุมิจะเกิดขึ้นจากระบบการรวมกลุ่ม 5 คน (五人組制度) ซึ่งชุมชนโอฮิงาจิจะเรียกกลุ่มนี้ว่า “โกะโฌไค” (伍長会) (池ノ上真一, 西山徳明, 高口愛, 高崎恵子, 軸丸雅訓, 2004, p. 241) เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามโครงสร้างทางสังคมที่ถูกก่อขึ้นจาก 3 บทบาทของชุมชน คือ การผลิตดินปืน การเลี้ยงไหม และ

ปัจจุบันชุมชนยังใช้ระบบภูมิในการดูแลความ
เรียบร้อยและให้ความช่วยเหลือกันในชุมชน ชาวบ้าน
มีการพูดคุยปัญหาต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด มีการแบ่งงาน
และความรับผิดชอบในชุมชน รวมถึงการจัดการการ
ท่องเที่ยวในชุมชนตามแต่ละโกะโฌไก และมีการจัด
ประชุมโกะโฌไกทุกเดือนโดยมีเจ้าหน้าที่ของหมู่บ้าน
และนักวิชาการร่วมสังเกตการณ์และให้คำแนะนำ
ในการประชุม (การสัมภาษณ์ 麻生美希, 2013)

ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้แนวทางในการจัดการจากการจัดการประชุมอย่างต่อเนื่องและอาจกล่าวได้ว่า ระบบชุมชนนั้น เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างกระบวนการในการทำความเข้าใจกับปัญหา และการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน

3. การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวของชุมชนโอหิมaji

กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบกับชุมชน ผู้วิจัยได้สรุปผลกระทบด้านต่างๆ ไว้ดังนี้

3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านชิราคาวาโกะพบว่า ร้อยละ 26.2 ของการจ้างงานในหมู่บ้านมาจากธุรกิจที่พักและร้านอาหาร ร้อยละ 13.9 ของการจ้างงานมาจากร้านค้าขายปลีก กล่าวคือประมาณร้อยละ 40 ของการจ้างงานใน 16 ชุมชนของหมู่บ้านชิราคาวาโกะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนโอหิมajiโดยตรง (岐阜県総合企業課, 2012)

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของหมู่บ้าน

ปี	1996	2001	2006	2009
จำนวนนักท่องเที่ยว ⁸ (อัตราการเติบโต ⁹)	1,019,000	1,423,000 (ร้อยละ 40)	1,466,000 (ร้อยละ 44)	1,731,000 (ร้อยละ 70)
รายได้จาก ธุรกิจบริการ ¹⁰ (อัตราการเติบโต)	1,500,000,000	1,750,000,000 (ร้อยละ 12)	2,090,000,000 (ร้อยละ 39)	2,060,000,000 (ร้อยละ 37)
รายได้จาก การขายส่ง-ปลีก ¹¹ (อัตราการเติบโต)	412,000,000	500,000,000 (ร้อยละ 21)	449,000,000 (ร้อยละ 10.8)	453,000,000 (ร้อยละ 11)

ที่มา: 白川村役場 (2015), 岐阜県総合企業課 (2012)

⁸ ข้อมูลจาก 白川村役場, 2015

⁹ อัตราการเติบโตจากการเปรียบเทียบกับปี ค.ศ. 1996

¹⁰ ข้อมูลจาก 岐阜県総合企業課, 2012

¹¹ ข้อมูลจาก 岐阜県総合企業課, 2012

อย่างไรก็ดี จากการสำรวจในชุมชนและการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวพบว่า ร้านอาหารและร้านของที่ระลึกในชุมชนขายสินค้าคล้ายคลึงกัน ของที่ระลึกที่ขายในชุมชนนั้นส่วนใหญ่รับมาจากเมืองทาเคยาม่า และเมืองโกสึเคียว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ถูกดึงดูดในการเลือกซื้อ จากข้อมูลในตารางที่ 2 แม้ชุมชนมีโอกาสทางธุรกิจคือมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่รายได้จากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ได้เพิ่มขึ้นเท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับโอกาสทางธุรกิจ นอกจากนี้ จากข้อมูลที่ทำกรหมู่บ้านชิราคาวาโกะใน ค.ศ. 2009 พบว่า ผู้ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมที่ 1 มีร้อยละ 1 อุตสาหกรรมที่ 2 ร้อยละ 18 เท่านั้น ส่วนอุตสาหกรรมที่ 3 มีร้อยละ 84 ของชุมชน (岐阜県総合企業課, 2012) แม้ปัจจุบัน ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากการประกอบธุรกิจภาคบริการ กล่าวคือ ชุมชนสามารถลดการพึ่งพางบประมาณจากรัฐบาลส่วนกลาง โดยสามารถจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาชุมชนจากรายได้ที่มาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว (財団法人世界遺産白川郷合掌造り保存財団, 2007 p. 45) แต่ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ชุมชนบกพร่องในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว ขาดการควบคุมคุณภาพและความหลากหลายของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

3.2 ผลกระทบด้านสังคม

ท่ามกลางการลดจำนวนลงของประชากรในภาคท้องถิ่น แต่ชุมชนโอฮิมิจิยังสามารถรักษาฐานจำนวนประชากรไว้ได้ โดยจากการสำรวจจำนวนประชากรในปี ค.ศ. 1971 ชุมชนโอฮิมิจิมีประชากรทั้งหมด 606 คน ในปี ค.ศ. 2010 มีประชากรเหลือ 574 คน แต่ในชุมชนอิราสะซึ่งอยู่ติดกับชุมชนโอฮิมิจิมีประชากร 688 คน ในปี ค.ศ. 1971 แต่ในปี ค.ศ. 2010 ลดเหลือเพียง 298 คน (白川村,

2013) ความแตกต่างระหว่างการลดลงของประชากรใน 2 ชุมชนนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนโอฮิมิจิเป็นโอกาสในการเข้าถึงงานของชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจ จึงอาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการรักษาฐานจำนวนประชากรของชุมชน นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ชุมชนสามารถรักษาหน้าตาในชุมชนและระบบสังคมตามประเพณี อีกทั้งยังสามารถรักษาการบริหารงานท้องถิ่นแบบหมู่บ้านเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณโดยรอบได้ (岐阜県庁, 2015)

อย่างไรก็ตาม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้ความเป็นส่วนตัวของชาวบ้านลดลง ชุมชนเต็มไปด้วยระเบียบและข้อบังคับเพื่อคุ้มครองรักษามรดกวัฒนธรรมในชุมชนไว้ ชาวบ้านมีความยากลำบากในการอยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของชาวบ้านที่เคยอพยพย้ายไปทำงานในเมืองใหญ่แล้วย้ายกลับมาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในชุมชน กลุ่มนี้ต้องปรับตัวให้เข้ากับชาว บ้านที่อาศัยอยู่เดิม ทั้งการเรียนรู้ประเพณีต่างๆ การช่วยงานในชุมชน รวมไปถึงความเข้มงวดของระเบียบการอนุรักษ์กลุ่มอาคารในชุมชนทำให้ชาวบ้านมีข้อจำกัดในการปรับปรุงที่พักอาศัยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน เป็นต้น (การสัมภาษณ์ 木村瑠璃子, 2013)

3.3 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

การอนุรักษ์บ้านทรงกัสโชทำให้เกิดการศึกษาถึงคุณค่าและความเป็นของแท้ของบ้านทรงกัสโช ทำให้มรดกวัฒนธรรมที่ครั้งหนึ่งเคยถูกทิ้งร้าง ปัจจุบันกลายเป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของบ้านชาวนาญี่ปุ่นในอดีต และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับบ้านทรงกัสโชได้รับการฟื้นฟูและนำเสนอให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง มีการศึกษา การจัดการมรดกวัฒนธรรมในชุมชนอย่าง

เป็นระบบ และมีการแนะนำมรดกวัฒนธรรมในชุมชนโอหิมะจิทั้งในประเทศญี่ปุ่นและต่างประเทศ

นอกจากนี้ ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนไป ชาวบ้านมีความพยายามในการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นชุมชนเกษตรกรรมโดยการประดับหุ่นไล่กาบริเวณนาข้าวในชุมชน เป็นต้น อีกทั้งมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสื่อสารคุณค่าต่างๆ ในชุมชนในบริบทใหม่ เช่น การใช้ทางเดินน้ำในชุมชนที่มีการไหลเวียนอย่างสม่ำเสมอ มาประกอบเป็นตู้แช่เย็นในการขายเครื่องดื่มให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

แต่วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์ความเป็นของแท้ของมรดกวัฒนธรรมชุมชนเช่นกัน เช่น ชาวบ้านมีวิธีการเปลี่ยนหลังคาที่เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตชาวบ้านในชุมชนจะเปลี่ยนหลังคาโดยขอความร่วมมือจากคนในชุมชนตามธรรมเนียม¹² แต่ในปัจจุบันนั้น ชาวบ้านในชุมชนนิยมจ้างบริษัทก่อสร้างในชุมชนในการเปลี่ยนหลังคาแทน (การสัมภาษณ์ 和田利治, 2013) ธรรมเนียมยุดิซึ่งเป็นธรรมเนียมแลกเปลี่ยนแรงงานที่เปรียบเสมือนสายใยของชุมชนนั้น อีกด้านก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเปรียบเสมือน “ภาระและการติดหนี้บุญคุณ” (การสัมภาษณ์ 山腰よゑる, 2013) กระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และความซับซ้อนของชุมชนที่มีมากขึ้น ส่งผลกระทบให้วัฒนธรรมในชุมชนมีหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

3.4 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

การนำเสนอชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 1980 ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ชุมชนร่วมกัน มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับและทำให้ภูมิทัศน์ชุมชนสวยงามน่าท่องเที่ยว

เช่น มีการเปลี่ยนหลังคาบ้านที่มีสีต่างๆ ให้เป็นสีดำและสีน้ำตาลเข้ม มีการฝังสายไฟไว้ใต้ดินเพื่อความปลอดภัยและรักษาภูมิทัศน์ให้เหมือนในอดีตของชุมชน เป็นต้น ชาวบ้านได้รับความรู้และคำแนะนำในการปรับปรุงอาคารให้มีความถูกต้องตามแบบประเพณีให้เป็นชุมชนที่มีความสวยงามและความกลมกลืนเพื่อถ่ายทอดถึงภูมิทัศน์ของชุมชนในอดีตแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้ง มีการวางแผนเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ในอีกด้านหนึ่ง การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาภัยคุกคามต่อชุมชนทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัญหาจากปัจจัยภายในนั้นเกิดจากความต้องการทำธุรกิจการท่องเที่ยวของชาวบ้านในชุมชนส่งผลให้เกิดปัญหาความแออัดของชุมชน จากข้อมูลปีค.ศ. 1976-2012 พบว่า มีการยื่นขออนุญาตขยายปรับปรุงอาคารในชุมชนมากกว่า 1,700 รายการ (麻生美希, 2012 p. 69) นอกจากนี้ ยังมีการตัดแปลงที่ดินเพื่อลักลอบเปลี่ยนที่นาเป็นที่จอดรถภายในชุมชน เป็นต้น

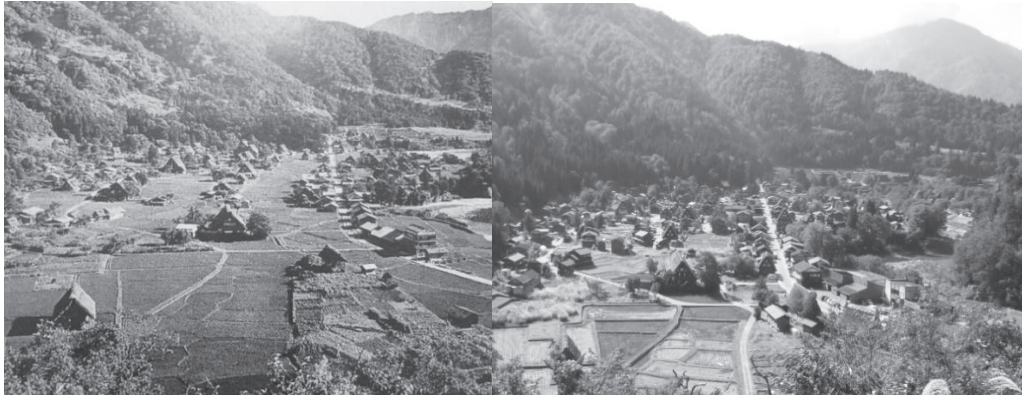
ปัญหาจากปัจจัยภายนอกที่สร้างภัยคุกคามให้กับชุมชนคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบมหาชนโดยบริษัทนำเที่ยวภายนอกชุมชน บริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้เวลาที่มีชื่อเสียงของชุมชนจากการเป็นมรดกโลกดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ซื้อโปรแกรมการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่โปรแกรมการเดินทางนั้นบริษัทนำเที่ยวจัดให้มีการท่องเที่ยวในชุมชนประมาณ 1 ชั่วโมง โดยให้นักท่องเที่ยวเดินเที่ยวในชุมชนซึ่งเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงทางวัฒนธรรมอย่างอิสระ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวลักษณะนี้ นอกจากเป็นรูปแบบ

¹² “ธรรมเนียมยุดิ (結)” เป็นธรรมเนียมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแลกเปลี่ยนแรงงานในการทำงานหรือการช่วยงานในประเพณีต่างๆ เช่น การเปลี่ยนหลังคาบ้าน การช่วยงานแต่งงาน และการช่วยเหลือในการจัดงานศพ เป็นต้น สามารถเทียบเคียงกับธรรมเนียมการลงแขกของไทย ชาวบ้านกล่าวว่าธรรมเนียมยุดินั้นเป็นเหมือนจิตวิญญาณที่ผูกสายสัมพันธ์ชาวบ้านในชุมชนไว้

การท่องเที่ยวที่ไม่สนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชุมชนโอฮิงมาจิเท่าที่ควรเนื่องจากมีเวลาท่องเที่ยวและทำกิจกรรมในชุมชนน้อย ยังก่อให้เกิดทั้ง

ปัญหาขยะ สภาพการจราจรติดขัด และการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัวของชาวบ้าน เป็นต้น

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบภูมิทัศน์ชุมชนก่อนและหลังการขึ้นทะเบียนมรดกโลก

ที่มา: ภาพซ้าย: ภูมิทัศน์ชุมชนโอฮิงมาจิในค.ศ. 1945 財団法人世界遺産白川郷合掌造り財団 (2007),
ภาพขวา: ภูมิทัศน์ชุมชนโอฮิงมาจิในค.ศ. 2013 (ภัทรา แจ่มใจเจริญ, 2013)

3.5 แนวทางการจัดการผลกระทบของชุมชนโอฮิงมาจิ

แนวทางในการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวของชุมชนโอฮิงมาจินั้น ชุมชนมีการทบทวนและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 2008 ชุมชนโอฮิงมาจิได้จัดทำแผนแม่บทในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านชิราคาวาโกะ (白川村, 2010) มีเนื้อหาสาระสำคัญ 3 ด้านหลักดังต่อไปนี้

3.5.1 สืบสานคุณค่ามรดกวัฒนธรรมชุมชน

ชุมชนมีการปรับเปลี่ยนแผนการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม โดยให้นักวิชาการลงพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อค้นหาคุณค่าที่ชุมชนเคยละเลยคุณค่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นของแท้ (Authenticity) และความสมบูรณ์ (Integrity) ของมรดกวัฒนธรรมชุมชนในภาพรวมและสร้างระเบียบในการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมที่

เหมาะสม โดยกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเพื่อชาวบ้านจะสามารถมีส่วนร่วมได้มากขึ้น มีการทบทวนแผนป้องกันภัยพิบัติและสร้างกลไกในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมชุมชน

3.5.2 การยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว

ชุมชนมีการวางแผนเพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว โดยมุ่งหวังที่จะกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมในชุมชนและเพิ่มประสิทธิภาพทั้งทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้านหลักดังต่อไปนี้

- 1) การควบคุมการจราจรไม่ให้ทำลายภาพลักษณ์ของชุมชน
- 2) การสร้างกฎเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว
- 3) การเพิ่มสื่อประเภทต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

4) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

5) การเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้านท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างมิตรภาพและความเข้าใจอันดีต่อกัน

3.5.3 การยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านชุมชนโอหังมาจิด้วยมรดกโลก

จากการทบทวนปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในแต่ละปี ที่ทำการหมู่บ้านชิราคาว่าโก เห็นปัญหาและข้อบกพร่องในการจัดการการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนในภาพรวม ดังนั้นเอง ชุมชนจึงใส่ใจกับการสร้างกลไกในการจัดการ เช่น การสร้างระบบการทำงานที่เสถียรภาพ การสร้างแบรนด์หมู่บ้านชิราคาว่าโก เป็นต้น อีกทั้ง ชุมชนมีการจัดโครงสร้างในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างชัดเจน มีหน่วยงานกลางในการประสานงานและรวบรวมข้อมูลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ชาวบ้านมีการเรียนรู้แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับนักวิชาการและหน่วยงานภายนอกและมีการปรับแนวทางให้เหมาะสมกับท้องถิ่น มีการทบทวนประสิทธิภาพในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนการท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่สร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน แต่ชาวบ้านจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะและพัฒนาความสามารถทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน

4. ผลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนโอหังมาจินั้น พบการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 เรื่องดังต่อไปนี้

4.1 เกิดการขยายการรับรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมในชุมชน: จากมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ไปสู่ความสนใจในความเป็นของแท้ของมรดกวัฒนธรรมและความสมบูรณ์ในลักษณะองค์รวม

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ชุมชนโอหังมาจิ มีการขยายการรับรู้คุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและมีการนำมรดกวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น จากการที่ชาวบ้านให้ความสนใจเพียงบ้านทรงกัซโซในการนำมาเป็นทรัพยากรเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในช่วงเริ่มต้นและช่วงการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวจนก่อให้เกิดปัญหาความแออัดในชุมชน แต่ในเวลาต่อมา ชุมชนได้มีการเรียนรู้คุณค่าของมรดกวัฒนธรรมในชุมชนผ่านทางการทบทวนปัญหาร่วมกัน และการรับฟังคำแนะนำจากนักวิชาการที่เดินทางเข้ามาศึกษาและทำสำรวจมรดกวัฒนธรรมในชุมชน ส่งผลให้จากเดิมที่ชุมชนเคยละเลยความสำคัญของที่นาและองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน ชาวบ้านได้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยสร้างแหล่งดึงดูดใจอื่นๆ เพื่อการท่องเที่ยวเพิ่มเติม ส่งผลให้เกิดการรื้อฟื้นพื้นที่สาธารณะที่เคยรกร้างเป็นที่นาและที่เพาะปลูกตามการสำรวจมรดกวัฒนธรรมชุมชนและมีการสร้างจุดชมวิว และจุดถ่ายรูปหลายแห่งในชุมชน อีกทั้งชุมชนยังใส่ใจกับประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการรื้อฟื้นกิจกรรมการดำเนินตามธรรมเนียมยูกิ โดยการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวชมประเพณีดำเนินในชุมชนและใช้โอกาสนี้ฝึกฝนทักษะในการดำเนินให้กับชาวบ้านในชุมชนปีละ 1 ครั้ง จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

โอหังมาจินั้น ส่งผลให้เกิดโอกาสทั้งในการศึกษาในรายละเอียดของความแท้ (Authenticity) ของมรดกวัฒนธรรม ทั้งในการรื้อฟื้นความสมบูรณ์ของมรดกวัฒนธรรมในลักษณะรวม (Integrity) และโอกาสในการสร้างรายได้จากการดำเนินงานกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมชุมชนร่วมกัน

จากการขยายการรับรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่มากขึ้นของชาวบ้านในชุมชน ทำให้เกิดการสร้างสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และเป็นการสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมแก่ชาวบ้านในชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนยังมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่^{6 13} ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านนำภูมิปัญญาและวัตถุดิบท้องถิ่นนำมาสร้างเป็นสินค้าเสนอขายต่อนักท่องเที่ยวโดยตรง ถือเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการสานต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และการส่งเสริมให้มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์นำเสนอผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีความหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ที่ทำการหมู่บ้านยังให้การสนับสนุนการสร้างแบรนด์ชุมชนและการส่งเสริมคุณภาพในการจัดการการท่องเที่ยว

4.2 เกิดการสร้างระบบในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

กิจกรรมการอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีโอกาสดูแลถึงเป้าหมายของการอนุรักษ์และแนวทางในการอนุรักษ์ ในอดีตนั้น ลักษณะกิจกรรมการอนุรักษ์ในชุมชนจะเกิดจากการแทรกแซงของหน่วยงานภาครัฐ (Top-down approach) ภาครัฐมีการแนะนำระบบในการจัดการมรดกวัฒนธรรม อาทิ

ระบบเคงเคง หรือการเสนอชื่อชุมชนโอหังมาจิในการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก ชุมชนได้รับคำแนะนำในการสร้างระบบการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลกลาง ส่งผลให้มีการขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมทั้งประเภทที่จับต้องได้ คือกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญทางประเพณี และกลุ่มวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การแสดงพื้นเมือง ประเพณีต่างๆ เป็นต้น

ชุมชนโอหังมาจิยังให้ความสำคัญกับกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยกันของชุมชน เมื่อการรวมกลุ่มภายในชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลให้ชุมชนสามารถมีการทำงานโดยให้ความสำคัญกับความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาผลกระทบชุมชนสามารถจัดการโดยกระบวนการรับฟังปัญหาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน (Bottom-up approach) แม้บริบททางสังคมภายนอกของประเทศญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงไป คือมีการรวมกลุ่มในการบริหารส่วนท้องถิ่นของหมู่บ้านรวมกับเมืองใหญ่ในจังหวัดกิฟุระหว่างค.ศ. 2003-2006 แต่ชุมชนโอหังมาจิหมู่บ้านชิราคาวาโกะนั้น ยังคงรักษาการบริหารส่วนท้องถิ่นแบบหมู่บ้านเอาไว้ได้ เพื่อการวางแผนและพัฒนาชุมชนนั้น จะสามารถทำได้อย่างอิสระ และสามารถวางแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการของชาวบ้านในชุมชนอย่างแท้จริง

4.3 เกิดการเปลี่ยนผ่านจากการท่องเที่ยวแบบมหาชนสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชุมชนมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จากการแบ่งส่วนห้องพักให้กับ

¹³ อุตสาหกรรมที่ 6 เป็นคำศัพท์ที่ถูกคิดขึ้นโดยศาสตราจารย์กัตสึนากะฮิโรชิ มหาวิทยาลัยโตเกียว คุณ อิมามูระ นาริโอมิ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารธุรกิจการเกษตร ซึ่งเป็นแนวคิดสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตโดยให้ผู้ลงทุนเป็นผู้ดำเนินอุตสาหกรรมที่ 1 คือเป็นผู้ผลิต อุตสาหกรรมที่ 2 เป็นผู้แปรรูป และอุตสาหกรรมที่ 3 เป็นผู้ขายและให้บริการในเวลาเดียวกัน (อุตสาหกรรมที่ 1x2x3=อุตสาหกรรมที่ 6) (小寺倫明, 2011 p. 139)

นักท่องเที่ยว ผู้สร้างเรื่องราวโดยดึงดูดเด่นของในแต่ละฤดูให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม มีการเพิ่มกิจกรรมทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว มีการเปิดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในชุมชนโดยชาวบ้านเพิ่มขึ้นเป็น 4 แห่งใน ค.ศ. 2007 (麻生美希, 2010 p. 173) และมีการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ 6 ในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนถูกพัฒนาให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราววัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้ดีขึ้นและเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนระหว่างชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นในภาพรวมและเป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านรักถิ่นฐานให้สมกับที่ชาวบ้านร่วมใจกัน “ไม่ขาย ไม่ปล่อยเช่า ไม่ทำลาย” บ้านทรงกัสโซและสภาพแวดล้อม ชาวบ้านสามารถค้นพบคุณค่าทางวัฒนธรรมในถิ่นฐานของตนและสามารถนำมาใช้สร้างประโยชน์ให้ถิ่นฐาน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการสร้างข้อตกลงในการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยได้รับผลกระทบจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งตัวอย่างปัจจัยที่เป็นความเสี่ยงต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชน ได้แก่

- 1) สังคมผู้สูงอายุที่มีความรุนแรงมากขึ้นในชุมชนโอหิมิจิและในประเทศญี่ปุ่น
- 2) โครงสร้างทางสังคมของหมู่บ้านในชนบทญี่ปุ่นรอบข้างมีการเปลี่ยนแปลงไป แม้ปัจจุบันชุมชนโอหิมิจิ หมู่บ้านชิราคาว่าโกสามารถรักษาความเป็นหมู่บ้านและชุมชนไว้ได้ แต่หากมีแรงกดดันทางเศรษฐกิจหรือการเมืองที่มากขึ้นก็สามารถส่งผลกระทบต่อชุมชนได้เช่นกัน
- 3) รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นต้น

ดังนั้น ด้วยปัจจัยอ่อนไหวทางเศรษฐกิจและสังคมที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สิ่งสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโอหิมิจิประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนจึงไม่ได้อยู่ที่วิธีการในการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันของชุมชน แต่อยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนร่วมกัน โดยชุมชนจะต้องมีแนวทางในการทบทวนประสิทธิผลการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการในทุกมิติ กล่าวคือ การคำนึงถึงประสิทธิผลของการจัดการการท่องเที่ยวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างถี่ถ้วน ก่อนที่จะกำหนดแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาเพื่อผลของการดำเนินงานนั้นจะมีประสิทธิผลที่ดีต่อชุมชนมากที่สุด

บรรณานุกรม

- 麻生美希 (2010)『地域コミュニティと主体とした景観マネジメントに関する研究—岐阜県白川村荻町を対象として—』九州大学学位論文
- 羽生冬佳 (2011)「歴史・文化と観光 その2—歴史・文化資源の活用と課題—」『観光の新しい潮流と地域』, 放送大学教材. pp.141-155.
- 楊潔 (2006)『サステナブル・ツーリズムの展開と可能性：白川郷における観光の現状と展望』愛知県立大学大学院国際文化研究科論集, 7, 115-144.
- 合田 昭二, 有本 信昭. (2004) .『白川郷—世界遺産の持続的保全への道』, ナカニシヤ出版.
- 白川村. (2010).『白川村世界遺産マスタープラン:遺産の継承と豊かな暮らしの両立を目指す計画』
- 岐阜県総合企業課 (2012)『統計から見た白川村の現状』

- 白川村観光振興課(2013)『白川村観光基本計画』
- 財団法人世界遺産白川郷合掌造り保存財団 (2007). 『白川郷の合掌造り—合掌造り集落とともに10年—』, 第10号.
- 小寺倫明.(2011). 「地域資源活用による地域経済活性化の可能性—山陰海岸ジオパークを活用した地域づくりに関する一考察—」: 『商大論集』第63 巻第1・2 号, p. 125 の課題(都市計画). 日本建築学会研究報告. 九州支部. 3, 計画系, (43), 245-248. , p. 245
- 池ノ上真一, 西山徳明, 高口愛, 高崎恵子, 軸丸雅訓 (2004) 岐阜県・白川村荻町地区における文化遺産マネジメントに関する研究 その3: 文化遺産の明確化と管理状況 (都市計画). 日本建築学会研究報告. 九州支部. 3, 計画系, (43), 241-244., p. 245
- 高崎恵子, 西山徳明, 高口愛, 池ノ上真一, 軸丸雅訓, (2004). 岐阜県・白川村荻町地区における文化遺産マネジメントに関する研究 その4: 文化遺産の管理システムの現状とマネジメント
- 佐藤睦美, 西山徳明, 麻生美希. (2007). 「岐阜県・白川村荻町地区における文化遺産マネジメントに関する研究 その6: 観光との関わりによる文化遺産の類型化 (都市計画)」『日本建築学会研究報告』3(46), pp. 365-368.
- 竹野絢也, & 平山洋介. (2009). 世界遺産と地域変容力学(世界遺産・風景資産, 都市計画). 学術講演梗概集. F-1, 都市計画, 建築経済・住宅問題, 2009, 463-464.
- 日本経済新聞 電子版 (2012). 「民間駐車場が白川郷脅かす」 ユネスコ諮問機関文書 Retrieved May 2, 2016 from http://www.nikkei.com/article/DGXNASDG0901P_Z00C12A6CC1000/
- 白川村役場 (2015) 『白川村の文化財』 Retrieved May 2, 2016 from <http://shirakawa-go.org/kankou/siru/bunka/666/>
- 白川村役場 (2015) 『白川郷産品』 Retrieved Dec 2, 2015 from <http://shirakawa-go.org/kankou/tokusan/>
- 白川村産業課(2016) 『白川村の観光統計』 Retrieved May 2, 2016 from <http://shirakawa-go.org/mura/toukei/2580/>
- 文化庁. (2014). 『歴史を活かしたまちづくり: 伝統的建造物群保存地区制度のご案内』 Retrieved Sep 15, 2015, from http://www.bunka.go.jp/seisaku/bunkazai/shokai/hozonchiku/pdf/pamphlet_ja_05.pdf
- 岐阜県庁. (2015). 『合併状況』 Retrieved Mar 14, 2016, from <http://www.pref.gifu.lg.jp/kensei-unei/shichoson-joho/chiiki-joho/gappei-jyokyo/index.data/MapH27.pdf>
- Saito and Inaba. (1996). *The Historic Villages of Shirakawa-go and Gokayama: Traditional House in Gassho Style*, The Committee for the Commemoration of the Inscription of “The Historic Villages of Shirakawa-go and Gokayama – Traditional Houses in The Gassho Style” on the World Heritage List
- Shirakawa-go Tourist Association. (2014). *Introduction for Shirakawa Village*. Retrieved May 4, 2016 from http://shirakawa-go.org/english/e_map.html

Interviews

Interview with Koji Kimura, the owner of Okuzaemon, local museum, Gifu prefecture, 21 October 2013

Interview with Miki Aso, Guest Associate Professors of The Center for Advanced Tourism Studies, Hokkaido University, 16 October 2013

Interview with Minoru Shimome, Secretary General of World Heritage Shirakawa-go Village Gassho-style houses Conservation Association, Gifu prefecture, 21 October 2013

Interview with Ruriko Kimura, the owner of Okuzaemon, local museum, Gifu prefecture, 14 October 2013

Interview with Toshiharu Wada, the owner of Wada, minshuku in the community and the local craftsman, Gifu prefecture, 18 October 2013

Interview with Yoneru Yamakoshi, the owner of the Yamakoshi restaurant in the community, Gifu prefecture, 15 October 2013